Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 11 april 2013 *

”Förordning (EG) nr 44/2001 — Artiklarna 1.1 och 6 led 1 — Uttrycket ’privaträttens område’ — Felaktig utbetalning gjord av en statlig myndighet — Betalningen återkrävs i ett domstolsförfarande — Fastställelse av behörig domstol vid mål som har samband med varandra — Nära samband mellan käromålen — Svarande med hemvist i ett tredjeland”

I mål C-645/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Tyskland) genom beslut av den 18 november 2011, som inkom till domstolen den 16 december 2011, i målet

Land Berlin

mot

Ellen Mirjam Sapir,

Michael J. Busse,

Mirjam M. Birgansky,

Gideon Rumney,

Benjamin Ben-Zadok,

Hedda Brown,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (referent) och C. G. Fernlund,

generaladvokat: V. Trstenjak,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: tyska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Tysklands regering, genom K. Petersen, i egenskap av ombud,

— Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och S. Nunes de Almeida, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och W. Bogensberger, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 28 november 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.1 och 6 led 1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s.1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Land Berlin och Ellen Mirjam Sapir, Michael J. Busse, Mirjam M. Birgansky, Gideon Rumney, Benjamin Ben-Zadok och Hedda Brown, samt fem andra personer. Målet rör återbetalning av ett av misstag för högt utbetalt belopp till följd av ett förvaltningsförfarande avseende ersättning för skada förorsakad av förlust av fast egendom vid förföljelser under den nationalsocialistiska regimen.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning nr 44/2001

3 I skälen 7–9 och 11 i förordning nr 44/2001 anges följande:

”(7) Tillämpningsområdet för denna förordning måste täcka de väsentliga delarna av privaträtten utom vissa väl definierade delar.

(8) De tvister som omfattas av denna förordning måste ha territoriell anknytning till de medlemsstater som är bundna av förordningen. Gemensamma behörighetsregler bör därför i princip tillämpas när svaranden har hemvist i någon av dessa medlemsstater.

(9) Svarande som inte har hemvist i en medlemsstat omfattas i allmänhet av nationella behörighetsregler som gäller i den medlemsstat där talan väcks, och svarande som har hemvist i en medlemsstat som inte är bunden av denna förordning måste även i fortsättningen omfattas av [konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30) (nedan kallad Brysselkonventionen)].

…

(11) Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen

till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. I fråga om juridiska personer bör hemvisten definieras autonomt så att de gemensamma reglerna blir klara och behörighetskonflikter kan undvikas.”

4 Artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 definierar förordningens materiella tillämpningsområde (*ratione materiae*) på följande sätt:

”Denna förordning är tillämplig på privaträttens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.”

5 De allmänna behörighetsreglerna för talan som väckts mot en person med hemvist i Europeiska unionen anges i artiklarna 2 och 3 i förordningen, vilka ingår i avsnitt 1 i kapitel II med rubriken ”Allmänna bestämmelser”.

6 Artikel 2.1 i förordningen har följande lydelse:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

7 I artikel 3.1 i samma förordning föreskrivs följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel.”

8 Vad avser talan som väckts mot en person med hemvist i tredjeland, föreskrivs i artikel 4.1 i förordning nr 44/2001, vilken också ingår i avsnitt 1 i kapitel II, följande:

”Om svaranden inte har hemvist i en medlemsstat bestäms domstolarnas behörighet i varje medlemsstat i enlighet med den medlemsstatens lag, om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 22 och 23.”

9 Artikel 5 och artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001, vilka ingår i avsnitt 2 i kapitel II med rubriken ”Särskilda behörighetsregler”, lyder som följer:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

…”

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan även väckas i följande fall:

1) Om han är en av flera svarande, vid domstol där någon av svarandena har hemvist, förutsatt att det finns ett tillräckligt nära samband mellan käromålen för att en gemensam handläggning och dom skall vara påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.”

Tysk rätt

10 I målet vid den nationella domstolen är bestämmelserna i lagen om reglering av olösta egendomsfrågor (Gesetz zur Regelung offener Vermögensfragen, nedan kallad Vermögensgesetz) och i lagen om företräde för investeringar i samband med krav på återbördande enligt lagen om reglering av olösta egendomsfrågor (Gesetz über den Vorrang für Investitionen bei Rückübertragungsansprüchen nach dem Vermögensgesetz, nedan kallad Investitionsvorranggesetz) tillämpliga.

11 Tillämpningsområdet för Vermögensgesetz fastställs i 1 § första och sjätte stycket enligt följande:

”I denna lag regleras förmögenhetsrättsliga anspråk avseende egendom som konfiskerats utan ersättning och förstatligats …

…

Denna lag är på motsvarande sätt tillämplig på förmögenhetsrättsliga anspråk som framställs av medborgare och föreningar som från och med den 30 januari 1933 till och med den 8 maj 1945 förföljts på grund av ras, politik, religion eller ideologi och av det skälet förlorat sin egendom till följd av tvångsförsäljning, konfiskation eller på annat sätt …”

12 I 3 § första stycket Vermögensgesetz anges följande avseende återbördande av egendom:

”Egendom som omfattats av sådana åtgärder som anges i 1 § och som förstatligats eller sålts till en utomstående ska på begäran återbördas till de berättigade, såvida detta inte … är uteslutet …”

13 För att förhindra att sådana rättigheter inte längre med framgång kan göras gällande till följd av förvärv som gjorts i god tro och utan att den berörda egendomen varit belastad, inrättades i 3 § tredje stycket Vermögensgesetz ett förbud mot att avyttra fastigheter som är föremål för en begäran om återbördande i enlighet med denna lag.

14 I Investitionsvorranggesetz föreskrivs ett undantag till denna princip, för att nödvändiga investeringar i de nya förbundsstaterna inte ska omöjliggöras på grund av förbudet att till investerare sälja fastigheter för vilka en begäran om återbördande har registrerats i enlighet med Vermögengesetz.

15 I 1 § Investitionsvorranggesetz föreskrivs följande:

”Fastigheter … som omfattas eller kan omfattas av krav på återbördande enligt [Vermögensgesetz] får enligt följande bestämmelser helt eller delvis användas i särskilda investeringssyften. Den berättigade erhåller i det fallet kompensation i enlighet med denna lag.”

16 Det följer av 16 § första stycket i Investitionsvorranggesetz att ”[o]m det inte är möjligt att återbörda egendomen så kan var och en som är berättigad, efter det att detta fastställts eller styrkts, kräva betalning av ett belopp som motsvarar den sammantagna betalningen enligt avtalet för den egendom som vederbörande har rätt till. Beslut med anledning av detta krav ska, på delstats- eller förvaltningsområdesnivå, fattas av myndigheten för reglering av olösta egendomsfrågor. Om en utbetalning inte har skett … [eller] om beloppet av denna understiger det marknadsvärde som egendomen har vid den tidpunkt vid vilken beslutet om företräde för investeringar kan verkställas, … kan den som är berättigad inom ett år vid domstol göra gällande att marknadsvärdet ska utbetalas. …”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

17 Julius Busse ägde en fastighet i det område som tidigare tillhörde Östberlin. Under den nationalsocialistiska regimen var han förföljd av denna och år 1938 tvingades han av regimen att sälja sin fastighet till en utomstående. Fastigheten exproprierades sedermera av Tyska demokratiska republiken och lades samman med flera andra statliga fastigheter. Den därigenom uppkomna samlade arealen kom efter den tyska återföreningen att till en del tillhöra Land Berlin och till en del Förbundsrepubliken Tyskland.

18 Den 5 september 1990 begärde de tio första svarandena i målet vid den nationella domstolen, vilka inträtt i den ursprungliga ägarens ställe och bland vilka Ellen Mirjam Sapir, Mirjam M. Birgansky, Gideon Rumney och Benjamin Ben-Zadok har hemvist i Israel, Michael J. Busse i Förenade Kungariket och Hedda Brown i Spanien, återbördande av den del av marken som tidigare tillhört den ursprungliga ägaren, med stöd av Vermögensgesetz.

19 År 1997 använde Land Berlin och Förbundsrepubliken Tyskland sig av bestämmelserna i 1 § Investitionsvorranggesetz och sålde den fastighet som uppkommit efter den ovannämnda sammanläggningen i dess helhet till en investerare.

20 Efter försäljningen beslutade den behöriga myndigheten att i enlighet med den nationella lagstiftningen skulle fastigheten inte återbördas till de tio första svarandena i målet vid den nationella domstolen, utan en motsvarande del av försäljningsintäkten för den samlade arealen skulle utbetalas i pengar, eller eventuellt marknadsvärdet. Denna myndighet anmodade Land Berlin, klaganden i målet vid den nationella domstolen, att till de tio första svarandena utbetala den del av försäljningsintäkten som belöpte på den andel av den samlade arealen som Julius Busses fastighet utgjorde.

21 Vid denna utbetalning begick emellertid Land Berlin, vilken även agerade för Förbundsrepubliken Tysklands räkning, ett misstag. Den överförde oavsiktligt hela köpeskillingen till den advokat som representerade de tio första sökandena i målet vid den nationella domstolen, vilken advokaten sedan överförde till de sistnämnda.

22 Tvisten i målet vid den nationella domstolen avser Land Berlins talan med yrkande om att svarandena ska återbetala det för höga utbetalda beloppet, vilket uppgår till 2,5 miljoner euro. Land Berlin har vid Landgericht Berlin väckt talan mot de tio första svarandena, såsom inträdda i Julius Busses ställe, för obehörig vinst, och den advokat som representerade dem, vilken är den elfte svaranden i målet vid den nationella domstolen, för att ha företagit en otillåten handling.

23 Svarandena i målet vid den nationella domstolen har häremot invänt att Landgericht Berlin saknar internationell behörighet att döma över svarandena med hemvist i Förenade Kungariket, Spanien och Israel, nämligen Ellen Mirjam Sapir, Michael J. Busse, Mirjam M. Birgansky, Gideon Rumney, Benjamin Ben-Zadok och Hedda Brown.

24 Dessa hävdar dessutom att de kan kräva att ett större belopp än den aktuella delen av försäljningsintäkten betalas, eftersom denna understeg marknadsvärdet för det område som tillhörde Julius Busse. De anser följaktligen att talan helt saknar grund.

25 Landgericht Berlin avvisade i deldom talan mot svarandena med hemvist i Förenade Kungariket, Spanien och Israel. Land Berlin överklagade domen utan framgång.

26 Enligt den domstol som hade att handlägga överklagandet saknar tyska domstolar internationell behörighet att pröva talan mot Ellen Mirjam Sapir, Michael J. Busse, Mirjam M. Birgansky, Gideon Rumney, Benjamin Ben-Zadok och Hedda Brown. Enligt nämnda domstol avser målet inte en tvist på privaträttens område i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 44/2001, utan en offentligrättslig sådan, för vilken förordningen inte gäller.

27 Genom sin revisionstalan söker klaganden i målet vid den nationella domstolen uppnå att Landgericht Berlin åläggs att företa en sakprövning av klagandens yrkanden, inbegripet dess anspråk mot dessa svarande i målet vid den nationella domstolen.

28 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

1) Är ett krav på återbetalning av ett felaktigt utbetalt belopp att anse som privaträttsligt i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 44/2001, även när en delstat ålagts av en myndighet att såsom gottgörelse utbetala en del av köpeskillingen enligt ett avtal om fastighetsförvärv till skadelidande, men i stället av misstag överför hela köpeskillingen till dessa skadelidande?

2) Är kravet i artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 på ett nära samband mellan käromålen uppfyllt även när svarandena åberopar längre gående ersättningsanspråk med avseende på vilka endast ett enhetligt beslut kan fattas?

3) Är artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 även tillämplig på svarande som saknar hemvist i Europeiska unionen? Om svaret är jakande, gäller detta även när det är möjligt att domen – med stöd av bilaterala avtal med den stat som meddelat domen – inte erkänns i svarandens hemviststat på grund av bristande behörighet?

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

29 Den nationella domstolen har ställt den första tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att uttrycket ”privaträttens område” omfattar en talan avseende krav på återbetalning av ett felaktigt utbetalt belopp när ett statligt organ, som fått i uppdrag av en myndighet som inrättats genom en lag om kompensation för förföljelser av en totalitär regim ålagts att såsom gottgörelse utbetala en del av köpeskillingen enligt ett avtal om fastighetsförvärv till skadelidande, till följd av ett oavsiktligt misstag överfört hela köpeskillingen till denna person och sedan vid domstol begär återbetalning av det felaktigt utbetalda beloppet.

30 Bundesgerichtshof anger i beslutet om hänskjutande att de tvivel den hyser i detta hänseende beror på flera faktorer. För det första handlar det, enligt den hänskjutande domstolen, om en återbetalning av ett belopp som Land Berlin av misstag har utbetalat till svarandena i målet vid den nationella domstolen. Återbetalningen av det för höga utbetalda beloppet sker enligt bestämmelsen om återbetalning av obehörig vinst, vilken regleras i 812 § första stycket i den tyska civillagen och vilken innebär en skyldighet för mottagare av ett felaktigt utbetalt belopp att betala tillbaka detta. För det andra grundades betalningen inte på någon rättsakt som Land Berlin utfärdat i egenskap av juridisk person och som omfattas av privaträtten, utan på ett förvaltningsförfarande.

31 Det ska inledningsvis noteras att då förordning nr 44/2001 numera har ersatt Brysselkonventionen i förhållandena mellan medlemsstaterna, gäller domstolens tolkning av den senare även för förordningen när bestämmelserna däri och bestämmelserna i Brysselkonventionen kan anses vara likvärdiga (se, bland annat, dom av den 18 oktober 2011 i mål C-406/09, Realchemie Nederland, REU 2011, s. I-9773, punkt 38 och där angiven rättspraxis).

32 I detta hänseende konstaterar domstolen att tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001, liksom tillämpningsområdet för Brysselkonventionen, är begränsat till ”privaträttens område”. Det följer av domstolens fasta praxis att tillämpningsområdet fastställs huvudsakligen utifrån de faktorer som karakteriserar rättsförhållandet mellan parterna i målet eller som karakteriserar tvistens föremål (se, bland annat, dom av den 15 februari 2007 i mål C-292/05, Lechouritou m.fl., REG 2007, s. I-1519, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

33 Domstolen har sålunda funnit att även om vissa avgöranden i tvister mellan en offentlig myndighet och ett privaträttsligt subjekt kan omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001, så förhåller det sig annorlunda när den offentliga myndigheten utövar offentliga maktbefogenheter (se bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 28 april 2009 i mål C-420/07, Apostolides, REG 2009, s. I-3571, punkt 43 och där angiven rättspraxis, och av den 19 juli 2012 i mål C-154/11, Mahamdia, punkt 56).

34 För att avgöra om så är fallet i en tvist som den i målet vid den nationella domstolen är det således nödvändigt att granska grunderna för talan och de närmare bestämmelserna om hur den ska väckas och föras (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 november 2002 i mål C-271/00, Baten, REG 2002, s. I-10489, punkt 31, och av den 15 maj 2003 i mål C-266/01, Préservatrice foncière TIARD, REG 2003, s. I-4867, punkt 23).

35 I detta hänseende konstaterar domstolen, i likhet med vad den hänskjutande domstolen anfört, att den rätt till gottgörelse som är bakgrunden till att talan i målet vid den nationella domstolen väckts, grundar sig på nationella bestämmelser, i förevarande fall Vermögensgesetz och Investitionsvorranggesetz om ersättning till offer för den nationalsocialistiska regimen, vilka är desamma för samtliga ägare av fastigheter som omfattas av rätt till återbördande. Bestämmelserna föreskriver nämligen samma ersättningsskyldighet oberoende av om en privatperson eller ett statligt organ äger den belastade fastigheten.

36 Såsom framgår av begäran om förhandsavgörande är likaså förvaltningsförfarandet gällande rätten till ersättning för skadelidande personer detsamma oavsett den berörda ägarens karaktär. Inom ramen för detta förfarande har heller inte denna ägare, oavsett om det är en privatperson eller ett statligt organ, någon beslutsbehörighet med avseende på fastställandet av den skadelidandes rätt till återställande.

37 Det ska dessutom påpekas att talan i målet vid den nationella domstolen gäller krav om återbetalning av ett för högt utbetalt belopp som skedde av misstag när Land Berlin uppfyllde de skadelidande personernas ersättningsanspråk. Denna återbetalning av det för höga utbetalda beloppet ingår inte i det förvaltningsförfarande som föreskrivs i Vermögensgesetz och Investitionsvorranggesetz. För återbetalning av det för höga utbetalda beloppet måste ägaren, oavsett om det är ett statligt organ eller en privatperson, väcka talan mot de skadelidande personerna vid allmän domstol. Denna återbetalning har sin rättsliga grund i bestämmelserna i 812 § första stycket i den tyska civillagen om återbetalning av obehörig vinst.

38 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att uttrycket ”privaträttens område” omfattar en talan avseende krav på återbetalning av ett felaktigt utbetalt belopp när ett statligt organ, som fått i uppdrag av en myndighet som inrättats genom en lag om kompensation för förföljelser av en totalitär regim ålagts att såsom gottgörelse utbetala en del av köpeskillingen enligt ett avtal om fastighetsförvärv till skadelidande, till följd av ett oavsiktligt misstag överfört hela köpeskillingen till denna person och sedan vid domstol begär återbetalning av det felaktigt utbetalda beloppet.

Den andra frågan

39 Den nationella domstolen har ställt den andra tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det finns ett nära samband, i den mening som avses i denna bestämmelse, mellan käromål mot flera svarande med hemvist i andra medlemsstater i det fall dessa svarande, under sådana omständigheter som i målet vid den nationella domstolen, åberopar längre gående ersättningsanspråk med avseende på vilka det är nödvändigt att fatta ett enhetligt beslut.

40 Enligt behörighetsregeln i artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 kan talan väckas mot en svarande, om vederbörande är en av flera svarande, vid domstol där någon av svarandena har hemvist, förutsatt att det finns ett tillräckligt nära samband mellan käromålen för att en gemensam handläggning och dom ska vara påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar (se dom av den 1 december 2011 i mål C-145/10, Painer, REU 2011, s. I-12533, punkt 73).

41 Denna specialregel, som utgör undantag från huvudregeln enligt artikel 2 i nämnda förordning, om att domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist är behöriga, ska tolkas restriktivt på så sätt att den inte får ge upphov till en tolkning som går utöver de fall som uttryckligen nämns i förordningen (se domen i det ovannämnda målet Painer, punkt 74 och där angiven rättspraxis).

42 Beträffande tillämpningen av artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001, ska det kontrolleras huruvida det mellan olika käromål som en och samma kärande har väckt mot olika svarande finns ett sådant samband att en gemensam dom för dessa käromål är påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar (se dom av den 11 oktober 2007 i mål C-98/06, Freeport, REG 2007, s. I-8319, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

43 Med avseende på detta samband har domstolen slagit fast att det, för att domar ska betraktas som oförenliga, inte räcker med att målen får olika utgång, utan det krävs därutöver att domarna i denna del avser samma rättsliga och faktiska situation (se domarna i de ovannämnda målen Freeport, punkt 40, och Painer, punkt 79).

44 I detta hänseende ska påpekas att det inte framgår av ordalydelsen i artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 att det är ett villkor för den bestämmelsens tillämplighet att det föreligger överensstämmande rättsliga grunder i käromålen mot de olika svarandena. En sådan överensstämmelse är enbart en av flera relevanta faktorer (se domen i det ovannämnda målet Painer, punkterna 76 och 80).

45 I förevarande fall konstaterar domstolen att yrkandena i målet vid den nationella domstolen, vilka grundar sig på ett krav på återbetalning av ett felaktigt utbetalt belopp och, vad gäller den elfte svaranden, på ett otillåtet handlande, samt de invändningar mot dessa som framförts av de tio första svarandena, vilka grundar sig i ett längre gående ersättningsanspråk, har sin grund i samma rättsliga och faktiska situation, nämligen de tio första svarandenas i det nationella målet rätt till ersättning i enlighet med Vermögensgesetz och Investitionsvorranggesetz samt den överföring av det omtvistade beloppet som Land Berlin av misstag gjort till nämnda svarande.

46 Såsom den tyska regeringen har anfört kan dessutom enbart Vermögensgesetz och Investitionsvorranggesetz utgöra rättslig grund för den extra utbetalning som svarandena i målet vid den nationella domstolen har mottagit, vilket även fordrar en bedömning för samtliga svarande utifrån samma faktiska och rättsliga situation. Vidare ska beaktas att bedömningen av den rättsliga grunden för invändningen avseende ett längre gående ersättningsanspråk är en fråga som ska avgöras innan käromålen avgörs, på så sätt att frågan huruvida de senare är välgrundade är avhängig förekomsten av nämnda rätt till ersättning.

47 En sådan enhetlighet föreligger även om den rättsliga grunden för käromålet mot den elfte svaranden är en annan än den som ligger till grund för den talan som väckts mot de tio första svarandena. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 99 i sitt förslag till avgörande avser de anspråk som gjorts gällande i de olika käromålen samma intresse, nämligen återbetalning av ett av misstag för högt utbetalt belopp.

48 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den andra tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det finns ett nära samband, i den mening som avses i denna bestämmelse, mellan käromål mot flera svarande med hemvist i andra medlemsstater i det fall

dessa svarande, under sådana omständigheter som i målet vid den nationella domstolen, åberopar längre gående ersättningsanspråk med avseende på vilka det är nödvändigt att fatta ett enhetligt beslut.

Den tredje frågan

49 Den nationella domstolen har ställt den första delen av den tredje tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att den även är avsedd att tillämpas på svarande som saknar hemvist i en medlemsstat när dessa personer är svarande inom ramen för en talan som väckts mot flera svarande, bland vilka det även finns personer med hemvist i unionen.

50 Domstolen påpekar inledningsvis att den tredje frågan avser Ellen Mirjam Sapir, Mirjam M. Birgansky, Gideon Rumney och Benjamin Ben-Zadok, vilka har hemvist i Israel.

51 För att besvara denna fråga ska domstolen således pröva huruvida det är ett villkor för tillämpningen av artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 att det finns medsvarande som har hemvist inom en annan medlemsstat.

52 Det kan för det första konstateras att det, avseende de personer som artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 är tillämplig på, framgår av inledningen till artikeln att denna ska läsas tillsammans med artikel 5 i samma förordning, vilken uttryckligen hänvisar till svarande med hemvist inom unionen.

53 För det andra erinrar domstolen om att enligt fast rättspraxis är artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 en specialregel som ska tolkas restriktivt på så sätt att den inte får ge upphov till en tolkning som går utöver de fall som uttryckligen nämns i förordningen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Freeport, punkt 35 och där angiven rättspraxis).

54 För det tredje påpekar domstolen att det i artikel 4.1 i förordning nr 44/2001 återfinns en uttrycklig bestämmelse som uttömmande reglerar frågan om personer med hemvist utanför unionen, genom att för dessa, i enlighet med skäl 9 i förordningen, föreskriva att domstolarnas behörighet bestäms i varje medlemsstat i enlighet med den medlemsstatens nationella lag, om inte annat följer av bestämmelserna i artiklarna 22 och 23 i förordningen. Det är emellertid ostridigt att ingen av dessa två bestämmelser – som gäller exklusiv behörighet inom vissa uttömmande uppräknade områden respektive avtal om domstols behörighet som träffats mellan parterna – är tillämplig i målet vid den nationella domstolen.

55 För att kunna väcka talan mot en medsvarande vid en domstol i en medlemsstat med stöd av artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 är det följaktligen nödvändigt att denne har sin hemvist i en annan medlemsstat.

56 Under dessa förhållanden ska den tredje tolkningsfrågan besvaras så att artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att den inte är avsedd att tillämpas på svarande som saknar hemvist i en medlemsstat när dessa personer är svarande inom ramen för en talan som väckts mot flera svarande, bland vilka det även finns personer med hemvist i unionen.

57 Med hänsyn till att den första delen av den tredje frågan har besvarats nekande saknas anledning att besvara den andra delen av frågan, eftersom det framgår av begäran om förhandsavgörande att denna fråga ställts enbart för det fall frågan huruvida artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 är tillämplig på svarande som saknar hemvist inom unionen besvaras jakande.

Rättegångskostnader

58 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

1) **Artikel 1.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas på så sätt att uttrycket ”privaträttens område” omfattar en talan avseende krav på återbetalning av ett felaktigt utbetalt belopp när ett statligt organ, som av en myndighet som inrättats genom en lag om kompensation för förföljelser av en totalitär regim ålagts att såsom gottgörelse utbetala en del av köpeskillingen enligt ett avtal om fastighetsförvärv till skadelidande, till följd av ett oavsiktligt misstag överfört hela köpeskillingen till denna person och sedan vid domstol begär återbetalning av det felaktigt utbetalda beloppet.**

2) **Artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det finns ett nära samband, i den mening som avses i denna bestämmelse, mellan käromål mot flera svarande med hemvist i andra medlemsstater i det fall dessa svarande, under sådana omständigheter som i målet vid den nationella domstolen, åberopar längre gående ersättningsanspråk med avseende på vilka det är nödvändigt att fatta ett enhetligt beslut.**

3) **Artikel 6 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att den inte är avsedd att tillämpas på svarande som saknar hemvist i en medlemsstat när dessa personer är svarande inom ramen för en talan som väckts mot flera svarande, bland vilka det även finns personer med hemvist i Europeiska unionen.**

Underskrifter